

SLOVENE.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejeman veljá: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.

V administraciji prejeman veljá: Za celo leto 13 gl., za pol leta 6 gl. 50 kr., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. V Ljubljani na dom pošiljan veljá 1 gl. 20 kr. več na leto. — Posamezne številke veljajo 7 kr.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2.

Naznanila (inserati) se sprejemajo in veljá trisporna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat: 12 kr., če se tiska dvakrat: 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se dena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniški ulici h. št. 2.

Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 139.

V Ljubljani, v četrtek 19. junija 1884.

Letnik XII.

Poglavje iz fizike.

II.

Naj mi častiti bralec ne ugovarja, da so te stvari tako znane, kakor beli dan. Včasih se pokaže prav očitno, da najbolj priproste reči vendar-le niso znane, ker nikdo ne misli ná-nje. Enako zdi se mi, da je tudi v našem slučaju.

Dobro vem, kakor vsakdo drugi, da se ne dá z dušnimi močmi in dušnim delom tako računati, kakor s telesnim delom in naravnimi silami. Da se pa dá tudi dušno delo meriti in da veljajo tudi za tako delo gotovi zakoni, tega ne more nihče tajiti. Gotovo je, da se v dveh urah človek nauči dvakrat toliko, kolikor v eni uri: čas nam je tedaj mera dušnega dela. Gotovo je, da bom v eni uri dvakrat več pisal, ako pišem dvakrat hitreje in da dvakrat hitreje pišem, potrebujem dvakrat več moči. Toraj se dá moč meriti po delu in delo po času. Dvakrat več dela pa ima v enakih razmerah dvakrat več vspeha. Ako se pridigar dvakrat bolj potrudi za svoj govor, kakor po navadi in je govor tudi v resnici dvakrat boljše, toraj ima dvakrat več vspeha, ako so druge razmere sicer enake. Ako hočeta dva človeka tretjega pridobiti vsak zá-se in sicer takega, ki se ne nagiba sam po sebi k nobenemu: ali ni vrjetno, da ga bode oni nagnil, ki bolj krepko, bolje, spretneje prigovarja? Več moči ima toraj več vspeha. Dobro vem tudi, da v boji, ki ga bije katoliška cerkev dandanes z nejevero, ne delujejo samo človeške moči, ker Gospod sam je rekel, da bode pri svoji cerkvi ostal vse dni do konca sveta. Ali gotovo je pa vendar, da se tudi cerkvena zgodovina razvija po človeških zakonih, kajti vstanovljena je med ljudmi, za ljudi in ljudje jo vodijo vidno. Ako ne gre noben misijonar v deželo pagansko, se po naravni poti nihče ne bode spreobrnil. Ako gresta dva enako vneta, si je misliti, da bode ta prilikoma dvakrat toliko opravila, nego en sam in en sam utegne v dveh letih dvakrat toliko opraviti, kakor v enem letu. Naravni zakon je vedno isti: dvakrat več moči, dvakrat več dela — dvakrat več vspeha. Drugače tudi ne more biti, niti gledé telesnih, niti dušnih moči, sicer bi tudi enako ne bilo enako in neenako bi ne bilo neenako.

Ako si ogledamo dobro boj katoliške cerkve z nejevero, opazimo kmalu, da zgubiva katoliška cerkev leto za letom več udov. Priznано je namreč, da je nevere vedno več in da število sovražnikov krščanstva raste. Mislimo si n. pr. samo Ljubljano. Gotovo ni pred dvajsetimi leti bilo toliko oseb, ki bi se tako dosledno ogibale cerkve in zakramentov, kakor jih šteje Ljubljana dandanes. Res, da se je število prebivalcev sploh pomnožilo, a mnogo bolj se je pomnožilo število malo- in nevernih, nego vernih. Tako je tudi drugod. Toraj se lahko v obče sme reči: da iz našega tabora ljudje odhajajo in prihajajo med verske sovražnike. Zakaj pa? Zato, ker je moč, ki deluje na ljudi omenjene vrste, večja od strani nejevere, nego od strani cerkvene. Vpliv nejeverni, bodi si posebej že tak ali tak, je vsakako večji, nego vpliv cerkveni in verni. Seveda je k temu vplivu treba všteti tudi slabo nagnjenje, človeško slabost, napuh itd., toda v celoti je moč, ki gani srce takih nesrečnežev proti nejeveri večja nego moč, ki ga skuša ohraniti v veri. Kaj pa človeška prostost? Človeška prostost v takem notranjem boju ni ponehala; s tem pa, da imenujemo človeka prostega, ni-

kakor ne pravimo, da se navadno ne odloči za ono stran, kamor ga vleče večja moč. Ako mi za moj vrt ponuja A 50 gl. B pa 100 gl., mislim pač, da me ne bode moja prostost zavirala kar nič, dati vrt za stotak in ne za petdesetak. Pomisliti je namreč treba tistemu, ki se pri enakih slučajih sklicuje vedno na prostost, da človek po svoji pameti ne dela tako, kakor mu dovoljeva prostost, marveč, kakor ga nagibajo razlogi. Gledé na onega nesrečneža tedaj veljá popolnoma, kar smo trdili in tako tudi o drugih, ki dajo slovo prejšnjemu prepričanju in se poprimejo drugzega. Od kod pa prihajajo one sile, ki tako delujejo na človeka? Da si to vprašanje čutno pojasnimo in po domače razložimo, mislimo si človeka, ki stoji pred gostilno. Krčmar pride iz svojega brloga in ga prime za eno roko, a prijatelj človekov, ki mu hoče dobro, vleče ga od gostilne stran za drugo roko. Kdo bode zmagal? Tri moči imamo: 1. krčmarjevo, 2. prijateljevo, 3. človeka samega, ki je med njima. Kamor vleče večja moč — n. pr. ako tudi oni človek sam sili v krčmo in s krčmarjem vleče, je vrjetno, da bode prijatelj preslab — tje se človek nagne. Enako tudi na človeka, ki se vda nejeveri, deluje: 1. nejeverska stranka, 2. vera in cerkev in 3. lastna nagnjenja. Ako se res vda nejeveri, smemo trditi, da so moči od nejeverne strani bile silnejše, nego nasprotné. In ako v boji med vero in nejevero vera zgubiva in nejevera pridobiva, kaže s tem zadnja svojo večjo moč in sicer svojo živo moč, kajti mrtva moč ne deluje in tudi nima nikakega vspeha. Oglejmo si natančneje te žive moči, s katerimi deluje nejevera.

Prva in glavna moč, katero rabi nejevera, je dandanes slovstvo in sicer bodisi učeno bodisi lepo slovstvo. Z učenim slovstvom hoče nejevera kar naravnost spoditi vero in pokazati, da se v veri samo varamo in motimo. Vera ima sicer dovolj dokazov, da je resnična; vendar treba je pomisliti, da je um naš le slab, da ne sprevidi v sebi niti resnice niti zmote. In zato je lahko take ljudi, ki malo mislijo, ali pa take, ki so zaradi svoje prevzetnosti sovražniki sv. vere, preslepiti. Kdor bere mnogo protiverskih spisov, on je nazadnje popolnoma sprijaznil se z nasprotnimi nazori. Reci kakemu priprostemu kmetu, da so ljudje razvili se iz opice, imel te bode za bedaka. A govori mu o tej reči večkrat, se nazadnje navadi tvojih besedi, začne enako misliti in zmota je vanj zasajena. Neverska vednost skuša svoje moči z vsakovrstnimi pripomočki pomnožiti: z lepo mikavno besedo in pisavo, z laskanjem, s podobami, ki zaljšajo take spise, s tem, da neumni pisatelji nasprotnike grdi, jim slabe namene podtikajo, češ, da jim za resnico ni mari, ampak za svoj dobiček itd. Vse to so prav krepke moči, ki marsikoga premagajo. Sploh reči: Moč učenega protiverskega slovstva je silna in ako ne bode katoliška cerkev sama gojila prave vednosti in je širila v slovstvu, utegnemo še veliko veliko škode trpeti. Kajti neumno je misliti, da je resnica sama na sebi že zmagovita; ne, ampak v pošteev je treba jemati: število nejevernih knjig, njih mikavnost, razširjenost. Kot izgled mislimo si, da izda en pisatelj knjigo, ki dokazuje, da so vsi ljudje samo enega rodu, t. j. otroci prvih dveh starišev. Dva druga pisatelja pa opišeta lahko umevni in mikavni dve knjigi in dokazujeta, da ono ni res, ampak, da je bilo več začetnikov človeškega rodu. Zadnji dve knjigi imate v sedanjih razmerah več vspeha, kakor prva in zaradi tega zapeljete več ljudi

v zmoto, nego jih prva pridobi za resnico. Zakaj? Naravni zakon je ta, da večja sila več stori. Nejeverca sta nakopičila v svojih knjigah več živih sil, nego verni pisatelj.

Politični pregled.

V Ljubljani, 19. junija.

Notranje dežele.

Goriški deželni zbor je v svoji drugi seji sprejel nasvetovani predlog, da se nemudoma odpošlje visoki vladi prošnja tikajoča se oproščenja kolektivne v vseh zadevah, ki so v zvezi s pogodovanjem Krasa. Razun finančnega odseka volila sta se po nasvetu dr. Tonklija tudi peticijski in pravni odsek. Voljeni so bili v finančni odsek: Viljem pl. Ritter za predsednika, župan dr. Maurovič, dr. vitez Tonkli, Ivan Gosser, Andrej Kocijančič, dr. Alojzij Roje in dr. Verzeznassi. — V peticijski odsek: Anton de Dottori za predsednika, Evgen baron Ritter, Josip Ivančič, Ignacij Kovačič, Rajmund Mahorčič, Matija Jonko in Del Torro. — V pravni odsek: dr. vitez Pajer za predsednika, dr. Abram, dr. Verzeznassi, dr. Nikolaj Tonkli, Franc Povše, Bernardelli de Dottori. Seja se je potem zaključila.

V tretji seji *isterskega deželnega zbora* storila sta novo izvoljena slovenska poslanca Spinčič in Križanac slovesno obljubo in sicer Spinčič v slovanščini Križanac v laščini, obe ste se brez ugovora poslušali in sprejeli. Kaka razlika med lani in letos! Lansko leto dvignila je slovanska beseda laške poslance viško, kakor bi jih bil gad pičil, letos je vže poslušajo! Nato so se prebrale razne peticije za napravo cest in drugih potrebščin. Volitve treh novih slovanskih poslancev, Antona Križanca, Alojzija Spinčiča in Slavoj Jenka se brez ugovora potrdijo. V imenu slovanske manjine oporekal je poslanec Leginja, da ne more odobravati nikakor računa o desetinski zakladi za leto 1883 ker je krivičen. Laška večina ga je kljub temu odobrila in sprejela.

„Nadjam se, da univerza dijakom ljubezen do učenosti in domoljubno zavest vcepi, tako, da jo zapusté kakor dobri in zavedni Avstrijanci“, rekel je *cesarjevič Rudolf* ob priložnosti svoje promocije (imenovanja) za doktorja modroslovja. Kaj da se je lansko jesen in letošnje spomlad na Dunajski univerzi godilo, je že do dobrega znano, kakošen proti-avstrijski duh ondi vseučilišnike nemške narodnosti, Schönererjeve dragouce, navdaja, naši čitatelji tudi že vedó in tje kaj merijo besede prevzvišenega cesarjeviča Rudolfa, ktere so ob svojem času gotovo v sree zboleli škandali, ki so se na Dunajski „alma mater“ vršili. Zarad tega tudi te zgoraj navedene pikre besede! Da jih ni rad izgovoril, smo prepričani, da jih je pa izgovoriti moral, sili nas verovati misel, da je bodočemu vladarju mogočnega podonavskega cesarstva pač dobro znan namér, ki si ga je današnja mladina veliko-šolska nemške narodnosti za smoter določila; in to je tista mladina, ki naj bo svoje dni, ko bo modri cesarjevič prevzel od svojega cesarskega očeta gospodarstvo v državi, njegova podpora in stebri, ob ktere naj se bo država naslanjala. Cesarjeviču Rudolfu je pač dobro znano, da se po tem potu, kakor so ga nemški Dunajski veliko-šolci nastopili, nikakor drugam ne pride, kakor naravnost v — Berolin in zarad tega tiste oistre in pikre besede! Spomina vredno je pa tudi, da opozicijski listi, ki se vedno na vse usta usta hvalijo, da so zastopniki ustavoverstva, niti ne zinejo ne o prepomenljivih besedah bodočega avstrijskega cesarja, ktere so tudi nje globoko v sree zadele; kajti na poprusevanji Dunajske nemške veliko-šolske mladine imajo nemški liberalni in opozicijski listi ravno take zasluge, ako ne večjih, kakor državni poslanec, vitez Schönerer s plavicami, kakor

bivši rektor Wedl in dekan Exner. Ker se prizadeje čutijo, molče.

Pri **anarhistovski obravnavi v Gradcu** na 17. t. m. bil je zaslišan anarhist Kleiner, ki je obdolžen, da je na anarhističnem shodu 19. aprila l. l. predlagal umor avstrijskega cesarja. Iz odgovorov se ne izve nič novega. Priča Mossart, vodja zmernih socialistov pravi, da so v Gradcu anarhisti in radikali vsi enaki. Še le ko je Peukert odšel, napravil se je razpor med radikali in zmerno stranko. Graški radikali, pravi priča, se ne vstrašijo nobene nepostavnosti, stranka njihova je pa silno pičila. Kleinerju se tudi podtika, da je dva nevarna Dunajska anarhista, Raucha in Juričko prenočil. Priča Stocker izjavi se o Proneggu, da se je tedaj, ko je bila v Gradcu ljubezna veselica, preril do cesarja, pa ni ničesar o kakem napadu omenil. Velik vtis je pa napravil prihod vodje okrajne sodnije iz Feldbacha, ki se je pri predsedniku oglasil, rekoč, da ima s saboj nekdanjega vojaka vojnih inženirjev, ki želi sodniji nekaj prav imenitnega razodeti. Takoj so ga zaslišali. Bivši vojak pripoveduje natanko in na prav vrjeten način, da je pred cesarjem popotovanjem v Gradec nek Anton Sirani k njemu prišel in od njega zahteval, da naj pred cesarjem prihodom spodkoplje železniški nasip in ga z dinamitom podsuje, v katero svrhu mu je tudi več zabojev dinamita ponudil; on pa je ponudbo pismeno odbil.

Kakor na **Ogerskem** sedaj volitve kažejo, zmagala bo zopet vlada s svojimi liberalci; priborila si bo pa z vsemi dovoljenimi in nedovoljenimi sredstvi, tako pičlo večino, kakor jo do sedaj še ni imela! Da pa ta dogodek ne bo Tiszini vladi slavnostnih pesmi skladal, ali morda celo do laborikinih vencev pripomogel, je jasno ko beli dan, če tudi se bo vsled njega vlada še nekaj časa na krmilu obdržala. Kako dolgo, je se vé da zopet drugo vprašanje. Morda le toliko časa, da novi državni zbor dokaže, ali se bo morda dala iz vseh, ali vsaj iz večjih in zdatnejih manjšin zvariti umetna večina, ki bi odtegnila liberalni Tiszini vladi svoje zaupanje in jo — prekucnila. Sicer je pa, odkritosrčno rečeno, jako malo nade, da bi se razne v opoziciji stoječe stranke zedinile v skupno celoto, ker zasledujejo preveč razne smotre, ter se jim pota preveč križajo. Neodvisna stranka, zmerna opozicija in protisemiti so si po večem le v tem nekoliko podobni, da vsi skupaj prav nič ne marajo za Tiszino vlado in njene napore. Glavni vzori so jim pa toliko različni, da jih pota, na katerih se sedaj nahajajo, ne bodo nikdar skupaj pripeljala. Največ je pridobila, kolikor se dá že do sedaj trditi, stranka antisemitov, ktere vsak član je grobokop za Tiszovo ministerstvo, in ta stranka je letos za celih 8 mandatov krepkeja, kakor je bila lansko leto. Saj pa tudi ni čuda. Toliko nesreče, bēde in solzá, kolikor so jih grabežljivi židje na Ogerskem provzročili, kliče nehoté po maščevanju. Taki obupni klici oživeli so stranko antisemitov, ktera je lansko leto krvave poboje skoraj po celi Ogerski in skoraj bi rekli, židovsko preganjanje obudila. Da pri takih okoliščinah Tiszi in njegovi vladi, ki nezmerno za žide skrbi, v novem državnem zboru ne bodo ravno rožice cvetele, je očitno.

Vnanje države.

Srbski kralj Milan je povabljen od našega cesarja k velikim jesenskim vajam ob reki doljeni Moravi med Dunajem in Požunom. Vaje bodo trajale kakih 10 dni meseca septembra. Kralj Milan je povabilo z vidno radostjo sprejel ter obljubil, da se bo vaj z večjim številom svojih štabnih častnikov vdeležil.

Ruski listi srbsko postopanje nasproti Bolgarski odločno grajajo. „Mosk. Vedomosti“ pravijo, da Bolgarska na zabavljivo pozivanje ministra Garašanina pač ni mogla odločneje odgovoriti, kakor ravno je. Drugi bolj šovističnih misli pa srbsko napetnost še celo avstrijskem vplivu pripisujejo. Nam se pa zdi, da ruski listi stvari ne opazujejo iz objektivnega stališča, temveč iz strankarskega, iz stališča bolgarskega pokroviteljstva. Slaba bila, da bi ne smel sosed na odgovor zahtevati, ako mi njegovi ljudje na moj vrt v škodo hodijo. Tukaj ni treba nobenega vpliva od zunaj, temveč zdrava pamet mora vsakega podučiti, kdo je imel pravico zahtevati mir in kdo dolžnost taistega narediti, ali pa za njegovo ohranjenje skrbeti.

Zakaj letos **nemški cesar** ni šel v Wiesbaden? Mnogo so si diplomatje prizadevali, da bi rešili to zagonetko, a ni se jim posrečilo. Zdaj pa je „Berolinski Tagblatt“ vse obelodanil. V Elberfeldu so zaprli te dni žensko, hotočo zapustiti železnični vlak. Pred tedni že je naznanila ameriška policija evropskim, da se bo izkrcal v Evropi nekdo, ki bode imel 4 kovčke seboj, polne streljiva, da s tem usmrti cesarja Viljema v Wiesbadenu. Strogo so pazili na vse možke osebe po vsih lukah, a kdo bi si bil mislil, da se bo zloodej prikazal v ženski obliki. V Bremenu izkrcala se je pretekli teden ženska, ktera je imela popisane 4 kovčke. V Elberfeld so jo pustili peljati se, da bi poizvedeli, kam da je namenjena. Tam pa so jo prijeli in gotovo se ji ne bode dobro godilo. Sivi nemški cesar pa je odšel po božji previdnosti smrtnemu udarcu.

Laški nesramnosti, oziroma „irredentovskemu“ prizadevanji že zopet greben raste in potrpeljiva Avstrija zanašajoč se na hlinjeno prijatelj-

stvo, katero kraljestvo roparjev kaže, nič ne reče, temveč marsikaj potrpi — na svojo škodo. Kaj je treba molčati, če laški senator Trachio v Rimu čez Avstrijo javno zabavlja in jo pozivlja; kaj je treba molčati, ako je laška vlada, ki se ne sramuje imenovati se avstrijsko prijateljico, na Turinski razstavi napravila lasten pavilon za izdelke „nerešene Italije“, kjer naj bi Trst in Trident razkazovala, kaj znata in premoreta; kaj je treba molčati našemu zastopništvu v Rimu, ako se ondi skoraj teden za tednom ponavljajo Avstriji sovražne Oberdankove demonstracije v parlamentu in zunaj parlamenta! Vse to jasno kaže, da je bilo lansko leto vpitje o dobrih razmerah, ki so med nami in našimi črnogledimi sosedji nastale, gola sleparije, nič ko pesek v oči, da bila bi „irredenta“ laglje po krtovo svoje temne namene izvrševala. Med Avstrijo in Italijo ni popred misliti na dobre, v resnici odkritosrčne prijateljske razmere, kakor kadar bodo na Laškem poslednjega „irredentovca“ obesili, kar se pa menda ne bo kmalo zgodilo, kajti večina Lahov smatra svoje postopanje za narodno, toraj za vzvišeno nalogo. Da pa postopanje „irredente“ ne zasluži drugzega nego vešala, kaže nam vsako tudi najmanjše dejanje. Vsaka država ima paragraf v svojih temeljnih postavah, kateri se s smrtno kaznijo zagrozi vsem tistim, ki bi državo v vojsko pritirati hotli s sosednjo državo. Vprašamo le, ali ni vsak korak „irredente“ na to obrnjen, da bi jeli topovi pokati med Laško in Avstrijo? Ali ne kaže ona povsod skoraj da enakega sovraštva do svoje kraljeve rodovine, kakor sploh do vsake kronane glave in do našega cesarja pa še posebej, odkar je podpisal smrtno obsodbo Oberdankovo. Radovedni smo, kako dolgo bo še to hlinjeno prijateljstvo trajalo?

Laška že dolgo časa Francoze pisano gleda, kateri so v severo-zapadnem kotu Afrike v veliki deželi Maroko jeli nekaj meje popravljati, in Lah mislijo, da ta francoska uredba marokanskih meja nič drugzega ne pomeni, kakor priklop marokanske dežele k Algeriji, kjer so Francozi že dalje časa gospodari. V tej misli je Lahe še bolj potrdil dogodek, da je 10. t. m. odplaval oddelek francoskega brodovja v Tanger, primorsko mesto v deželi Maroko nasproti angleške trdnjave Gibraltar na Španjskem. To brodovje pač nima drugzega pomena, kakor da bo z bronastimi ustmi govorilo, kedar bodo Francozi Maroko za-se zahtevali. Poslednji sicer trdijo, da jim še na misel ni prišla okupacija Maroka, temveč hočejo si edino le meje vravnati, kar jim Lah tudi radi verujejo, vendar pa, pravi minister: Jako opreznj moramo biti; kajti francosko poželenje po razprostrjeni ob obalah srednjega morja je od dne do dne večje. Temu se morajo Lah vstaviti, kajti nikdar ne smejo pripustiti, da bi si Francozi v srednjem morji svoje posestvo pomnožili v očigled Laške, kateri mora pred vsem na tem ležéce biti, da se prosta mednarodna plovba ohrani po srednjem in atlantiškem morji in da se Italiji ravno pred nosom ne napravi novo afrikansko-francosko kraljestvo, ki bi ji danes ali jutri preglavico delati utegnilo.

Velika služba ni vedno velika sreča. To bo posebno dobro občutil **avstrijski poslanec v Carigradu**, baron Calice, kateri bi sedaj že moral turško prestolnico zapustiti, ako bi bilo njegovo premeščenje od zamerljivih ljudi odvisno. Vsak vé, da je šel letos po velikinoči cesarjevič Rudolf s svojo gospo soprogo po Jutrovem do Turškega na potovanje. V Carigradu je pa mnogo takih ljudi, kakor povsod, ki bi bili radi povsod „zraven“, in ki mislijo, da brez njih ničesar ne more biti, in ti so v Carigradu večinoma Nemci, kajti teh vse mrgoli ondi. Sitneži so se toraj nadležni obrnili do avstrijskega poslanca barona Caliceja za dotične k slavnostim potrebne vstopnice in druge take malenkosti. Baron Calice pani zamogel vsem vstreči in tako jih je nekaj „obsedelo“, da niso prišli k slavnostim. Ti „re-veži“ so jeli maščevanje kuhati in so v nemške novine zlasti pa v „Norddeutsche Allg. Ztg.“ zatrosili vest, da bo avstrijski poslanec na turškem dvoru, baron Calice, prestavljen. Tako se delajo spletke in laži v političnem življenji.

Izvirni dopisi.

Trebnje, 6. junija. *) Včeraj, t. j. 5. t. m., je pri nas jutraj med 9. in 10. uro nastala nevihta, ktera je po toči v naših vinogradih mnogo škode učinila, pripoveduje se, da polovico pridelka je vničenega.

Pred binkošti je našel neki kmet med Vrhtrebnjem in Repčem na neki njivi 470 komadov denarja iz srednjega veka, kateri je bil bržkone tedaj v veljavi, ter ga je nekdo pri tadanjih bojnih razmerah skril k neki skali in ga zaploščil s precej težko ploščo. Kmetu, kateri je izpod plošče rasteči češmin izkopaval, vsul se je denar pod noge, ktere ga je zdaj večinoma nakupil čast. gosp. Mirnski župnik Franc Jarc.

Od Kolpe, 13. junija. Polemizirati s podlistkom v „Slovenskem Narodu“ št. 127 in 128 ni prav lahko, kajti iz njega govori gola strast. Strast pa za mirno

*) Prav po nesreči zakasnilo. Vredn.

in nepristransko razlago še nikdar ni bila sposobna, toraj tudi še danes ni, vsaj tako jaz mislim. Strastno je prezirati ves red jezuitski, krivičiti ga namreč, da uči krivi res pogubljivi nauk: „Finis sanctificat medium“. Saj po tem nauku bili bi ruski nihilisti, ko so cara Aleksandra II. zavrtno napadli in umorili, dobro delo storili. Njim se njegova vlada ni dobro zdela; hoteli, želeli so boljše vlade; zavrtno umorili so postavnega vladarja, saj „finis sanctificat medium“, da bi zaželeno dosegli. Zatožen je ves red jezuitski, da je dopustil izhajati omenjeno Busenbaumovo knjigo. Strast je odrekati katoliškim bogoslovcem zmožnost, da bi mogli omenjeno knjigo prav presoditi. Nepošteno in brez ljubezni, jim ne priznavati resnicoljubnosti toliko, da bi hoteli opozoriti izdajatelja one knjige na omenjeno napako. Krivica godi se sv. katoliški cerkvi, ker ji ta podlistek odreka poklic, soditi o zdravem nauku morale ali pravosti, ki ima od Jezusa naravnost povelje, učiti vse narode, voditi jih po poti zveličavnega nauka do časne in še bolj do večne sreče. Tako spoznanje, ki izvira iz onega „Narodovega“ podlistka sili v glavo sumnjo, da dopisniku ni mar za resnico, mu ni mar za pravo razlago omenjenih besed, ampak on hoče ogrditi v prvi vrsti red jezuitski, v drugi vrsti ali tudi v prvi kakor hočete sv. katoliško cerkev samo. Popolnoma framasonsko in neverno je, ako kdo misli, da sv. cerkev nima zmožnosti ali pravice soditi o knjigah, o njihovi moralni vrednosti sploh, posebej pa še o knjigah, ki so njene, kakor je ta Busenbaumova knjiga. Podlistek dalje podtika Jezuitom vse hudo, vse slabo, dobrega nič, kajti kaj se more pričakovati dobrega od človeka, od reda, ki uči: „Quid ni non nisi veniale sit, detrahentis auctoritatem magnam, tibi noxiam, falso crimine elidere?“ Na vislice ž njimi! hujši so kakor nihilisti; nevarniši nego komunardi! Jaz nisem poklican presojevati omenjene knjige, posebej še Busenbaumove; to naj storé oni, ki so v to postavljeni.

A vendar se drznem površno ogledati si stavek tako, kakor ga tiskanega berem v „Narodu“: „Licet etiam, saltem in foro conscientiae custodes (praecisa vi et injuria) decipere, tradendo v. g. cibum et potum ut sopiantur, vel procurando ut absint, item vincula et carceres effringere: quia cum finis est licitus, etiam media sunt licita“. — „Narodov“ podlistek trdi: — „Ves odstavek pač očitno priča, da so zadnje besede — za nas ravno toliko merodajne — očitno izrečeno načelo, ki ima prve besede „Licet do effringere“ opravičiti. Načelo je samostalno izrečeno kot neovržna resnica, za to pa stoji pred besedico quia tudi dvopičje. Na to navaja še druge izdaje, v katerih se ta stavek ravno tako bere. Vse to je le svojeglavna trditev, kajti g. dopisnik kot učenjak bi moral vedeti, da je v učenostnih knjigah navada in postulat vede, da se načelo ne sme navajati poprej za potrditev in dokaz kake druge razlage ali trditve, dokler ni spričano s temeljitimi in neovržljivimi dokazi, da je resnično in pravo, toraj res načelo.

V kateri knjigi in kje pa Busenbaum temeljito dokazuje in kako, da je res, da licita sunt media, dum finis est licitus, od tega nam „Narodov“ podlistkar nič ne pové. On le imenitno z debelimi črkami zapiše vhlapnjeni stavek. A na tako dokazovanje mi učenci njegovi ne moremo reči: Slava! ampak slama! Naj sodi nepristranost!

Nasledek je, da ove besede niso načelo, ampak v tesni zvezi s stavkom, pri katerem se nahajajo, in da le samo za ovi stavek pomen imajo. Kaj pomenijo besede: praecisa vi et injuria? Jaz ta ves stavek tako razumem: Človek je v popolnem posestvu pravice, on si je v svoji vesti prepričan, da svoje prostosti s svojim zadolženjem ni zapravljal, pa so ga v ječo vrgli. Tega me uče besede: praecisa vi et injuria. Ako sem se pregrešil zoper kako postavo, potem ne smem skušati, kako da bi ušel, ker sem z zoperstavnim svojim dejanjem zgubil pravico do prostosti svoje in sem v svoji vesti zavezan postaviti zadostovati, sprejeti zaslužen kazni, ktero postava za moj prestop tirja. Ako zaslužene kazni nečem sprejeti, s tem krivico delam postavi in se spozabim, pregrešim nad postavno gosposko, ktera me je po postavi, po pravici obsodila, in nad čuvaji, kateri le svojo dolžnost spolnujejo, ko me čuvajo, če skušam uiti.

Busenbaum me uči, da ne smem uiti iz ječe, ako sem jo zaslužil, ne smem s tem krivice delati postavi, ne pregrešiti se nad gosposko, ki po postavi sodi, ne nad čuvaji, ki me po svoji dolžnosti varujejo, ker pravi: praecisa vi et injuria. Namen pač

tukaj ni napčen: finis est licitus, če hrepenim po prostosti, do ktere popolno pravico imam pred Bogom in pred ljudmi. O Busenbaum! jaz vidim, da me učiš popolne vzvišene krščanske ljubezni do svojega bližnjega v tem stavku! Ti praviš mi, da se v svoji vesti ne pregrešim, ako svoje čuvaje s tem, da jih nekoliko napojim, pripravim na to, da pospé, ali pa če storim, da odstopijo, odidejo, ti praviš, da smem razlomiti verige in zapahe, kateri me po nedolžnem vklenjenega držé, vse to samo zato, da svojo protost, do ktere popolno pravico imam, zopet dobim. Nič žalega tudi varhom ne smem storiti nikakor ne na duši ne na telesu iz tega namena, da bi svojo pravično prostost zopet dosegel. Varhi bi se sicer vedoma ne bi smeli vpijaniti, pregrešili bi se. Ali če bi jim jaz naklonil nalašč močnejšega, dobrega in neškodljivega vina zato, da bi malo zaspali, jaz pa ušel, mislim, da bi tudi „Narodov“ dopisnik mene zato še ne imel za hudodelnika. Pač bi vsak čudno gledal, ako bi ga po nedolžnem v ječo vrgli, in celó „Narodov“ podlistkar bi v takem slučaju hvalil Busenbauma za podeljeni poduk. V razpravo ovega stavka, ki Jezuitom podtika, da učé najgrši in ostudniši način obrekovanja, obrekovanje iz sebičnosti, se jaz ne spuščam, naj stori to spretniše pero.

Obžalujem jaz le, da se v slovenskem časopisu tako pohujšanje nahaja. Nasledek zna biti, da bo kakšen nepremišljen bralec vsedel se na limance, začel po nedolžnem še bolj Jezuite mrziti, prezirati in zaničevati njih spise, v svojo največjo dušno škodo začel brati še bolj slastno spise sovražne Jezuitom, t. j. protestantske, liberalne, brezverne in morda tudi nemoralne. Na vesti ga ima preučeni podlistkar „Narodov“!

P. O.

Iz Kremsa, 17. junija. Nikoli naj se staršev pazljivo oko ne odvrne on mladine. Naj svojih otrok ne odvrtačajo samo od razujzanih društev, ampak naj pazijo tudi, da mladež v krème ali na druge veselice ne zahaja, ktere ne okužijo samo duha, ampak pokvarijo tudi telo nedorastle mladine. Kar se človek mlad navadi, tudi star dela, mu je v slednjih letih kakor železna srajca. Poročal sem tekočega leta, da se je tukaj Kirchbergska okrajna sodnija potegnila za odvrtačanje šolske mladine od pohujšljivih javnih razveseljevanj in postopanja po krémah. Omenil sem takrat nekaj zadev, ktere bi se lahko odvrnile tudi v naši dragi domovini; oddaljen od domovine ne morem od tega v posebnem govoriti — bodem molčal toraj. Danes pa vam naznam ukaz okrajnega glavarstva Korneuburškega, kterega sem nedavno bral.

Glavarstvo političnih zadev ukazuje namreč vsem podložnim uradom, da naj skrbé, da se slaba razvada (Unfug), da se šolski otroci po dnevi in o večerih pri plesih po gostilnah potikajo strogo odvrtača in tistim krémarmjem, ki to trpé, nemudoma godbeno dovoljenje odvzame. Nadalje prišel mi je tudi v roke razglas policijskega predsednika na Dunaji v teku tega meseca, kateri se glasi: Resnica je, da se po prodajalnicah, na očitnih naznanilnih tablah itd. pogostoma podobne predstave (bildliche Darstellungen) nahajajo, ktere s svojimi nesramnimi slikami, lepo vedenje (Sittlichkeit) in sramožljivost grozno kvarijo.

C. kr. policijskim komisarjem se naroča, da naj na to dobro pazijo, in če treba, kazni v smislu § 516 kaz. post. naložé.

V teh zadevah in v ravnanju zoper to nesposobnost naj se sem poroča.

Dobro bi bilo to postopanje tudi proti pohujšljivim osebam, da prestojijo svojo kazni pred svetom; da jim bode znabiti zanešana večna kazni! V svetem pismu res stoji: „Pohujšanje sicer mora priti, toda gorje človeku, po katerem pohujšanje pride“. Gotovo pa tudi „gorje“ vsem, kateri pohujšanje dopuščajo, spregledujejo, še celó vanj napeljujejo. Krščanski očetje, matere se vam mar vest nič ne oglašá? Jaz mislim, kar oko ni videlo, tega tudi srce ni pozelelo. „Kdor ima ušesa, naj posluša.“

Tukajšnje škofijstvo Šentpolitovsko (St. Pölten) obstoji že od l. 1784, praznuje toraj letos stoletno slavnost.

Pri tej priliki izdali so imenik vseh družnikov duhovnega reda, kateri so med temi stoletji v tej škofiji službovali. Ta knjižica je razdeljena v štiri oddelke, in sicer obsega 1. vrsto škofov in korarjev, 2. župnikov in duh. pomočnikov po dekanijah, 3. redovnikov in 4. dušnih pastirjev po učilnih napravah. Knjižica, ktera obsega 300 strani, se dobiva tukaj po 1 glđ. 50 kr.

Rožanski.

Domače novice.

(*Birma bo v Ljubljani*) v nedeljo 13. julija; birmovali bodo premilostni škof Tržaški dr. Janez Glavina. Naslednje dni pa bodo gg. bogoslovcem delili višje redove.

(*Duhovne vaje ali eksercicije*) se bodo pričele 18. avgusta popoldne. Vodil jih bo že znani govornik preč. o. Karl Hünner.

(*Pobožnost presv. Srca Jezusovega*) v nunski cerkvi prične se jutri zjutraj s slovensko pridigo, ktero bo imel preč. gosp. katehet A. Kržič, popoldne ob šestih pa z nemškim ogovorom, in skozi vso osmino, ktero bo vodil preč. oče K. Hünner. Bog daj obilo sadu!

(*Umrl je*) včeraj zvečer ob 9. uri č. g. Luka Hiti, bivši dolgoletni katehet in šolski vodja v Vipavi, v 52. letu svoje starosti. Pogreb bo v soboto 21. t. m. ob 9. uri zjutraj; osmina pa na 26. t. m. R. I. P.

(*Dnevni red seje mestnega odbora*), ktera bo v petek 20. dan junija 1884. leta ob 6. uri popoldne v mestni dvorani. 1. Naznanila prvosedstva. 2. Finančnega odseka poročilo a) o pozivu na konferenco, ktera bo v 26. dan t. m. na Dunaji zaradi nasledkov podržavljenja železnice gledé deželni in občinskih priklad; b) o privatnih prilogh nabrahnih za gradnjo Reseljeve ceste. 3. Stavbinskega odseka poročilo o stavbenški črti za novo gradnjo V. Majerjevih hiš na sv. Petra cesti. 4. Policijskega odseka poročilo a) o mestnega magistrata naredbah gledé novega tržnega reda živinskim semnjem v Ljubljani; b) o Ljubljanske požarne brambe nasvetu, naj se odpravi trobentanje prodajalcev premoga. 5. Šolskega odseka poročilo a) o donesku k stanarini šolskega vodje Andreja Praprotnika; b) o mestnih učiteljic Ernestine Kernove, Fridrike Koneheggove in Emilije Guslove prošnjah za petletnice; c) o mestnega učitelja Antona Razingerja prošnji za petletnico. 6. Mestnega odbornika Ivana Hribarja samostalni predlog, naj se ponovi prošnja do c. kr. priv. južni železnici vodstva zavoljo vpeljave tour- in re-tour-listkov. Naposled tajna seja.

(*Ogenj*) nastal je danes popoldne okoli 3. ure pri Fischerji v „Zvezdi“ v neki sobi. Gasilci so pritisnili in pogasili.

(*Predzrna stava.*) Te dni je stavil nekdo s svojim prijateljem s prva za pet, pozneje za dvanajst litrov vina, da pride iz Ljubljane, t. j. od bolnišnične cerkve v Št. Vid nad Ljubljano, peš brez vsake podpore v 35 minutah. Eno miljo dolgo pot prehodil je v 39 minutah, toraj stavo zgubil. Škoda le za pljuča bronzozega slovenskega Ahila. Mi smo veseli, ako si moremo tako že kratko življenje podaljšati, nekteri pa vedno iščejo sredstev, kako bi si življenje skrajšali.

(*Danes*) ob 6. uri bo pokopan g. Oton Čuber pl. Okrog, c. kr. vladni oficijal. V terek je bil še popolno zdrav, ko popoldne malo zadremlje po svoji navadi, ga zadene mrtvoud ter preseli na drugi svet.

(*Platane.*) Sl. mestni magistrat opozoruje se na nevarnost, ktera preti novonasaženim platanam na cesarja Josipa trgu. Lepo so se porasle in dobro napredujejo. Se ve, da koli, na ktere so privezane, pa ne hoté rasti, ne vem zakaj; dobro bi pa bilo, da bi rastli, če ne se bodo lepim drevesčkom polomili vrhovi. Skoro do vrha so privezani in dobro zadelani. Veter močan, deblica šibka in naslanjajo se v pravokotu upognjene na ograjo. Kakov bo konec, ni težko uganiti. Naj toraj gleda mestni nadzornik, da ne bo treba kmalo novih drevese saditi.

(*Nova prikuha*) kakor krompir, fižol v stročji in grah dobivajo se že v obilni meri in nikakor ne prenapetih cenah na Ljubljanskem trgu.

(*Železnico*) po Savinjski dolini pričela bodeta v kratkem trasirati podjetnika Klemencijevič in Demuth. V Celji se bo pri dotični obravnavi določilo, ali se bo železnica tudi dalje potegnila ali ne.

(*Trtna uš*) se je baje pokazala v Veliki Dolini pod Čatežem, kakor poroča popotni učitelj g. Pirc v nekem telegramu do slavne vlade. Bog obvaruj naše vinorejce te šibe in nadloge.

(*Na Grintovcu*) bodo 21. t. m. odprli hišo, odločeno hribolazcem za počitek. Dobiva se tam pivo, vino, čaj in kava.

(*Gradske toplice*) na obalih jadranskega morja odprle so se 15. t. m.

(*V c. kr. rudniškem gledališču v Idriji*) bodo v dan 21. junija 1884. l. k rudarskemu prazniku sv. Ahacija predstavljali čitalniški diletanti: „Bob iz Kranja“. Vesela igra s petjem v enem dejanji, in

„Damoklov meč“. Burka v enem dejanji. Kasa se odpre ob 7. uri. — Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnina: Lože 30 kr. Sedeži 20 kr. Stoječi gledalci 10 kr. K obilni vdeležbi vabi najljubnejše odbor.

(*Požar.*) Potniki, ki so se s sinočnim gorenjskim vlakom v Ljubljano peljali, so videli velik ogenj nekje ob Savi pod Kranjem proti Smledniku. Nekteri so menili, da vtegne biti vas Breg.

(*Toča*) je hudo pobila vinograde okoli Ljutomera, kakor „Slov. Gospodar“ poroča. — Hudo leto je letos v resnici. Komaj se zbere nekaj oblakov skupaj, in že se vsuje toča da je strah in groza. Veliko zlate nade vničila je že po Kranjskem, nič manj pa tudi pri naših sosedih po Koroškem, Štajarskem in Primorskem. Saj ga skoraj ni dneva, da nam bi ne dohajali žalostni dopisi z naznanilom: „Vse nam je toča pobila! Vino, sadje, ozimna in jara setev, vse je proč!“

(*Zastava 62. vojaškega peš-polka*) bila je včeraj, kakor se nam iz Gorice poroča, tam blagoslovljena. Cesarico kot botro nadomestovala je žena polkovnika Androvskega. Predsinočnjem razsvetlili so grad in včeraj zjutraj bila je budnica po mestu. Cerkvena slovesnost se je vršila zjutraj ob devetih popoldne pa so imeli oficirji skupen obed. Ko so se vršile napitnice, pokali so na gradu topovi. Ravno takrat razlegalo se je po Gorici cerkveno zvonjenje nadškof Zorn so se namreč peljali v Komen na Krasu na prvo cerkveno vizitacijo in birmovanje.

(*Državni poslanec Schmiderer*) je sklical v soboto pred sv. Rešnjim Telesom v Mariboru shod nemških liberalcev, da se pomenijo gledé prihodnjih volitev v deželni zbor. Če tudi so se povabila tako rekoč kar vsipala po vsih krajih, se vendar na te Schmidererjeve limance ni več volilcev vsedlo, kakor nekako dvajset, in še to so bile osebe večinoma brez vpliva in veljave. Ker se pa o takih priložnostih nekaj vendar le mora govoriti, dajali so si tudi ondi zbrani liberalci medsebojno pogum gledé bodočih volitev. Posebno so pa trdno sklenili, da nikakor ne bodo trpeli, da bi se pri volitvah duhovščina med volilce mešala in tako kmeta begala (ter na nastavljenе limance ga opozorovala). V nedeljo se je peljal Schmiderer na Rače, kjer je zopet cipe lovil, pa menda tudi ni kaj prida opravil. Kmetom, trdnim Slovencem, obetal je napravo lepih in dobrih cest, ako ga volijo in še več drugih lepih reči.

(*Trgovinska in obrtna zbornica.*) (Dalje.) B. Refakcije za pošiljatve žaganic in žaganega lesa. Tako so se objavile za pošiljatve žaganega lesa iz Selzthal-Trst naslednje cene:

pri 400 vozovih	85 gold.
„ 600 „	80 „
„ 800 „	75 „

Selzthal-Ljubno-Trst = 511 kilometrov, Selzthal-Ljubljana-Trst = 517 kilometrov.

Po teh prednostih trpijo vsi trgovci z lesom in lastniki gojzdov v Kranjski in Koroški škodo, ker ta zelo nizka vozarina na železnici za ono lesovje proizvóči takoj slabo kupčijo na Tržaškem lesnem trgu. Koroške postaje od Trbiža više, morajo za mnogo manjšo oddaljenost plačevati višjo vozarino, in Kranjske postaje za veliko krajše proge plačevati isto vozarino. Trgovci z lesom v Trstu tožijo, da se s tako refakcijo pri 800 vagonih vstanovi za prednostno firmo monopol, ker more taka prednostna firma, ktera ima tam svoje žage in je sklenila z državo pogodbe, da sme sekati les, veliko množino iz Selzthalu dobivati; drugim firmam je to nemogoče, in tako ne more žaganega lesovja, ki je eventualno še pri Selzthalu ali na Gizelini železnici, nihče drug kupiti nego prednostna firma. Tržaški trgovci z lesom želijo, da bi se refakcija napravila splošna in bi ne bila navezana na toliko množino. Producenti iz Kranjske, Koroške in južne Štajarske, kateri svoje izdelke na trg v Trst privažajo ter morajo s prednostno firmo tekmovati, odločno želijo, da bi se take prednosti odpravile ter upajo, da se bode to zgodilo, ko preteče čas, do kterege so dane te prednosti.

C. Južno-severno-avstrijsko-ogerska železniška zveza.

V to zvezo so se vzprejele postaje Trst, Gorica, Zagrad in Reka, v tem, ko se je za Ljubljano-Ljubno, česki zvezni promet, tarifa z dne 20. nov. 1883 napravila. Razložek med postavki vozarine za Gorico-Trst in na drugi strani za Ljubljano na in s českih postaj je neki tako znaten, da bi se marsiktero blago ceneje v Ljubljano pripeljalo, če bi se najprej v Trst in potem iz Trsta nazaj poslalo v Ljubljano, vsled česar so trgovci in obrtniki v Ljubljani na škodi ter

trdijo, da bodo primorani svojo industrijo, oziroma trgovino preložiti na bolj oddaljene postaje Gorico in Trst. Porcelan, lončenina, steklo vsake vrste n. pr. iz Hajde v Gorico ali v Trst velja 3 gold. 28-4 kr. za 100 kilo, iz Hajde v Ljubljano pa 4 gld. 84-3 kr. za 100 kilo, soda velja baje 2 gold. za 100 kilo več v Ljubljano, kakor v Trst ali Gorico. Vse manu-fakturno blago se pošilja v Trst in v Gorico mnogo ceneje, kakor v Ljubljano. Posebno se čujejo tožbe o železniški vozarini za sladkor; trgovci trdijo, da ne morejo vzdržati tekmovanja nasproti trgovcem v Trstu in v Gorici, ker se sladkor za 30 do 60 kr za 100 kilo ceneje pripelje v Trst, Zagrad in Gorico, kakor na 160 kilometrov bližje postajo Ljubljano. Ker se bodo za zvezne postaje dale še večje prednosti, bode ta razmera pozneje še slabejša. Kandidna tovarna A. Tschinkelnovih sinov v Ljubljani dobiva sadje iz Gorice in Vipave, sladkor pa iz Česke; ker so v Gorici jednake tovarne, ktere pa imajo sadje kar doma, sladkor pa iz Česke mnogo ceneje dobivajo, je te tovarne daljni obstoj v nevarnosti, ter izrekla je že, da bode primorana delovanje v Ljubljani opustiti ter je preložiti v Gorico. Ta tovarna razpošilja svoje izdelke večinoma na Dunaj in na Cesko, posebno mnogih zmletih fig na Česko.

Kranjska bila je tako nesrečna, da je vsled ne-jednake uporabe tarif in tarifnih prednostij izgubila velik del svoje industrije, osobito mlinarske industrije. Trgovina in industrija potrebuje nekeve stabilnosti, da se razvijete; spremenljivost tarif in nejednako-merna njih uporaba omajeta podstavo industrije, toraj se v Avstriji sploh želi, da bi se železnice podržavile, ker se pričakuje, da bi potem nastala stabilnost tarif ter bi se uvaževali vsi interesi.

Na prošnjo mnogih lastnikov žag, tovarn za lesovino in netila je poročevalec stavil v državno-železniškem svetu naslednje vtemeljene predloge:

I. „Slavno c. kr. ravnateljstvo se prosi, da bi delalo na tako spremeneno reformne tarife pri avstrijsko-ogerskih železnicah, da bi se surov, neobsekan les (oblikovec) do dolgosti voza in krajniki uvrstili v razred C.“

Med razlogi k temu predlogu je med drugim rečeno, da reformna tarifa iz l. 1876 uvršča samo les za kurjavo v razred C, oblikovec pa kakor izdelke iz njih uvršča v posebni tarif II. Ta razredba ne ugaja vsem nazorom o umnem tarifovanju.

(Dalje prih.)

Razne reči.

— V Parizu je bilo pretečeno leto zaprtih 26.298 ljudi. Zmanjšalo se je število od l. 1882 za 159. Četrtna prijetih so recidivisti, to je taki, ki so bili že prej radi kake pregrehe pod ključem. Največ jih je grešilo s tatvino, namreč 8997, proti pravosti 623; morilcev je 143, in nočnih tatov 114.

— Ljudstvo v Belgiji se je v 50 letih pomnožilo za skoro 2 milijona; takrat jih je namreč bilo 3.785.000, zdaj jih je pa že 5.520.000. Vsako leto se jih je toraj 35.392 več rodilo ali jih od drugod prišlo, kakor pa umrlo ali izselilo. Na enem kvadratnem kilometru stanuje tam 187 ljudi, na Angleškem isto tako, na Nizozemskem 126, v Italiji 99, na Nemškem 83, na Saksonskem 198, v Avstriji (z Ogrsko) 73, na Francoskem 70, na Portugalskem 51, Spanskem 29, Ruskem 16, in v Zedinjenih državah severne Amerike 5. Flamski govori v Belgiji 2.479.747 ljudi, francoski pa 2.237.867, oba jezika pa 420.339, nemški 41.046, nemški in francoski 35.321, vse tri jezike pa 13.410 ljudi.

— Zračna stanovanja imajo brez dvoma v Novem Jorku, kjer so hiše 80—145 čevljev visoke in imajo 8—10, da, še celo 15 nadstropij. Ker je ondi zemlja draga, so pa toliko bolj v zrak zidali. Društvo ognjegasev se je sicer že davno izreklo, da je nemogoče višje nego 55 čevljev ogenj gasiti, pa navzlic temu so postavili poslednji čas 105 tacih hiš ali bolje rečeno stolpov, izmed kterih jih je 66 za stanovanje pripravljenih. Nedavno je bil predložen stavbenemu uradu načrt hiše, ki bo 182 čevljev, visoka, s streho pa še celo 222. Kdor bo stanoval v najvišjem nadstropju, gotovo ne bo imel vzroka, pritožiti se zoper vlažnost.

— Ali je mohamedanom kadenje tobaka dovoljeno? Neki znamenit derviš v Afganistanu trdi, da je v koranu tobak prepovedan. Emir skliče konferenco prvih razlagalcev korana in jim naroči naj reč preiščejo. Ako se dervišova izjava ne potrdi, mu bo dal emir glavo odsekati. Ker je pa emir sam strasten častilec tobaka in je med razlagalci korana, ki so poklicani v konferenco, več nego večina tobakarjev, se ima nesrečen derviš po pravici bati, da se mu kaj posebnega ne zgodi.

— Kako se sprejme poročilo o smrti. Neki nemški list je priobčil zbirko zanimivih rekov, s kterimi se v posameznih deželah sprejme poročilo o smrti. Na Francoskem prašajo: „Koliko je bil star?“ V Ameriki: „Bog ga vzemi, na zadnje je vendar umrl!“ V Italiji: „Revež!“ Na Ruskem: „Zdaj je srečen, se mu vsaj ni treba več truditi!“ Na Nizozemskem: „Koliko premoženja je zapustil?“ Na Angleškem: „Ali je zavarovan?“ Na Nemškem: „Kaj mu je pa bilo?“ Pri nas Slovincih pa: „Bog mu daj večni mir“, in to je menda še najbolje.

— Izvrsten odgovor. Duhovnik se je peljal po železnici v vozu, kjer je bilo več mladega ljudstva in tudi nekteri mladiči, ki so se žnjim norčevati hotli. Eden izmed njih praša poleg sebe sedečega duhovnika: „Zakaj so v Jakobovih sanjah angelji po lestvi stopali, ko so imeli vendar močne peruti in bi lahko kar splavali v nebo?“ Duhovnik mu mirno odgovori: „Brez dvoma je angelj malo prej peljal velik transport brezvercev v pekel in si je tam — v peklenški vročini, kar si lahko mislimo, peruti osmodil“. V vozu je nastala smrtna tihota.

— Velikost morja. Atlantiški ocean ima 79.721.274, indijski ocean 73.325.872 in južno morje 161.125.673 kvadratnih kilometrov. Površina vseh treh glavnih morij torej znaša 314.172.819 kvadr. kilometrov. Severno ledeno morje meri okoli 15.300.000 kvadr. kilometrov srednje južno azijsko morje okoli 8.15 milijonov, sredozemsko morje 2.885.522, baltičsko morje čez 400.000, rudeče morje okoli 450.000 kvadr. kilometrov itd. Vsa morska površina meri 374.057.912 kvadratnih kilometrov, površina suhe zemlje pa le 136.056.374 kvadratnih kilometrov.

Telegrami.

Dunaj, 19. junija. „Times“ prinaša novico, da Turčija zahteva, naj se Egipt zasede s turškimi vojaki v zvezi z evropskimi posadkami.

Dunaj, 19. junija. „Havas“ poroča: Opravništvo Cambodse v zadnji Indiji izročilo se je vsled pogodbe Francozom.

Zagreb, 18. junija. Semkaj je dospel minister Kallay in sekijski svetnik Asboth; odpotujeta še danes preko Siska in Novega v Bosno. Pot ju popelje preko Bihača, Banjaluke in Travnika v Sarajevo. Ministra spremljal bo hrvaški poslanec Gjorković.

Sofija, 18. junija. Volitve imamo in pretepe. Do sedaj je voljenih 54 liberalcev, 11 konservativnih, 20 radikalcev in 22 Turkov. Iz 50 krajev se izid še ne ve; v štirih krajih se volitve niso zamogle vršiti, ker so se volilci tako hudo pretepali med saboj, da so enega ubili, več jih je hudo poškodovanih obležalo.

Bukreš, 18. junija. Parlament je sprožil, senat in kamora sta pa skoraj soglasno potrdila misel, da se kraljevi družini civilna lista (dohodki) poviša. V ta namen izročili so kroni 12 državnih zemljišč, ktera vse skupaj več nego 700.000 frankov na leto donasajo.

Berolin, 18. junija. Cesarjevič je imenovan predsednikom, Bismark podpredsednikom državnega zbora. Članov ima državni zbor 71; med temi je 42 državnih uradnikov in častnikov, 3 učenjaki, 6 duhovnov, 10 veliko-posesnikov in 6 obrtnikov.

Bruselj, 18. junija. Nove volitve za senat bodo 8. julija. Kamore sklicale se bodo na 22. julija.

Umrli so:

17. junija. Gabrijela Püchler, zasebnica, 40 let, Mestni trg št. 19, jetika. — Ana Cesar, delavčeva hči, 6 dni, Pred prulami št. 27, božjast. — Oto Zhuber pl. Okrog, umirovljeni deželne vlade oficijal, 59 let, Rimska cesta št. 20, kap. — Frane Tomec, krčmar, 43 let, sv. Petra cesta št. 3, kronična pljučna tuberkuloza.

18. junija. Jožef Višič, računski vodja, 49 let, ulice na Grad št. 12, jetika.

V bolnišnici:

16. junija. Marija Fajfar, delavčeva hči, 1 leto, Bronchitis acuta.

17. junija. Marjana Fajfar, delavčeva žena, 46 let, oslabljenje moči. — Matija Zornik, gostac, 70 let, oslabljenje v starosti.

Tujci.

18. junija.

Pri **Maltči**: Miss Sarah F. Carte, zasebn., iz Angleškega. — Frančiška Schrötter, z Dunaja. — Meibusch in Schulz, trg. potovaleca, z Dunaja. — Viktor Bojardi, e. k. računski nadzornik, iz Grada. — Božidar Kessler, zemljemerec, iz Celovca. — Henrik Krauseneck, trgovec, iz Trsta. — Frane Ibeunig, kontrolor, iz Ljubljane.

Pri **Stonu**: Franc Sans, trgovec, z Dunaja. — Pipan in Venezian, trgovca, iz Trsta. — David in Adolf Eisenstädter. — A. Altena, tovarnar, iz Remscheid.

Pri **Bavarskem dvoru**: Oton Jokuš, stavbar, iz Zagreba. — Anselm Muri, kupč. lesa, iz Jezera. — Frid. Breindl, zemljemerec, iz Ljubljane.

Dunajska borza.

(Telegrafično poročilo.)

19. junija.

Papirna renta po 100 gld.	80 gl. 45	kr
Sreberna	81	25
4% avstr. zlata renta, davka prosta	102	20
Papirna renta, davka prosta	95	70
Akcije avstr.-ogerske banke	858	—
Kreditne akcije	160 gld. 306	30
London	121	90
Srebro	—	—
Ces. cekini	5	76
Francoski napoleond.	9	67
Nemške marke	59	55

Od 18. junija.

Ogerska zlata renta 6%	122	50
„ „ 4%	91	80
„ „ papirna renta 5%	88	65
Akcije anglo-avstr. banke	200 gld. 110	40
„ „ Länderbanks	100	40
„ „ avst.-og. Lloyd v Trstu	564	—
„ „ državne železnice	316	10
„ „ Tramway-društva velj. 170 gl.	218	50
4% državne srečke iz l. 1854	250 gl. 125	25
4% „ „ 1860	500	135
Državne srečke iz l. 1864	100	168
„ „ 1864	50	168
Kreditne srečke	100	175
Ljubljanske srečke	20	23
Rudolfove srečke	10	19
Prior. oblig. Elizabetine zap. železnice	107	60
„ „ Ferdinandove sev.	106	25
5% štajerske zemljišč. odvez. obligac.	104	50

Tužnega srca javim, da je velečastiti gospod

LUKA HITI,

duhovnik v pokoji,

včeraj ob 9. uri zvečer po dolgotrajni, mučni bolezni v 52. letu svoje starosti, previden s ss. zakramenti za umirajoče, mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb bode v soboto, 21. junija, ob 9. uri zjutraj, osmina pa 26. junija v farni cerkvi sv. Štefana v Vipavi.

Blagi ranjki bodi priporočen v pobožno molitev.

V Vipavi, 19. junija 1884.

Matija Erjavec,
dekan.

Lepa hiša

v prijazni vasi **Cerklje na Gorenjskem**, poleg cerkve, pripravna za trgovino ali krčmo, posebno bi pa ugajala onemogli duhovnikom, z 1 oralom vrta, se prodaja s prav vgodnimi pogoji.

Tudi se daje v najem na več let, več oralov **travnikov, njiv in gozrdov**, ki tudi k temu pohištvo spadajo.

Več se izve pri lastniku Valentinu Bajtu, trgovcu pri Novi Štifti, pošta Gornjigrad na Štajarskem. (2)

V **Katoliški Bukvarni v Ljubljani**

se dobiva knjiga:

„Ne v Ameriko!“

Spisal Jak. Aléšovec.

Cena 1 gl. po pošti 5 kr. več.

Imamo jo!!

Po vstrajnih študijah posrečilo se je dr. pl. Bendenu izumiti

pomado za lase,

o kteri se lahko z dobro vestjo reče, da je na svojem mestu. V čisto kratkem času po tej pomadi priraste gosta in krepka brada, kakor tudi lasje; zabranjuje pa tudi izpadanje las. Izumnik je porok za brezpo-gojen uspeh. (37)

Steklentca velja 2 gl. a. v.

Edina prava se dobi pri izumniku dr. pl. Benden-u v Pragi, Salmove ulice šte. 7, kamor je treba denar predposlati.